

OVIDIU

PRIMA

REVISTA DOBROGEANA

APARE DE DOUA ORI PE LUNA

Sub conducerea

D-ilor PETRU VULCAN și Ș. P. DEMETRESCU

Secretar de Redacție I. PAPADOPOI

ORNAMENTUL:

Încetare pe un an	8 lei
6 luni	4 lei
scribitate pe un an	12 lei
6 luni	6 lei

Un număr 30 bani

Anunțuri după învoială

SUMARUL No. 2

Dezastrul electoral al Românilor din Transilvania. Apelul nostru. Revista Ovidiu. — Agresiunea de la Pireu. I. Gabrovan. — Dela Alegerile de cai (reflexiuni și păreri). Ovidiu — Crepuscul de Primăvară. Const. Reșe Ghidulea. — Strigoii. Ș. P. Demetrescu. — Privityn mi se merge Soerat C. Ghinlea. — Români dobrogeni. Dr. Brăgășan. — Pe aleia de castani Soerat C. Ghinlea. — Cazul Jelea. I. Gabrovan. — Vânt de Primăvară. Soerat C. Ghinlea. — Mizerabiliile noastre. (roman). P. Vulcan. — Știri Literare. Redacția.

CONSTANȚA
 TIPOGRAFIA AUCORA
 I. M. GRIGORIU

Colectura norocoasa P. SAPIRA Constanța

Unica care a nchitat regulat câștiguri enorme la toate clasele de loterie a Regatului Român.
Strada Carol.

Dumitra Traicu Constructor de binaie. Cele mai solide și elegante construcții din Constanța, ca locuințele d-ilor: Roman, Velcescu, V. Toma, P. Vuleanu sunt o excelentă recomandare pentru toți Constanțenii.
Pentru orice informațiuni a se adresa la administrația revistei noastre.

Petre Postelnicu La Fumica. Cafetarie asociată în totdeauna cu bombonerie, patiserie, dulcătări, lichieri, cognacuri, romuri, champagne, etc. Se primesc și execuții comenzi pentru botezuri, nunți etc. Prețuri foarte mici.
Constanța, strada Carol 144 și piața Ovidiu.

P. Șapira Furnizor al Curții Regale. Magazin de horologerie și bijuterie, assortat cu toate frumusețile artistice atîngătoare în această branșă, prețuri moderate și execuție promptă. Strada Carol.

La Berăria Regala a fraților Gheorghidu, se servește berea cea mai excelentă „Bragadiru” și mâncările cele mai gustoase calde și reci atât ziua cât și noaptea.
La cinematograful se perindează în fiecare seară tablourile cele mai mișcătoare și interesante din toate punctele de vedere. Orchestra excelentă.
A veni cineva în Constanța fără a vedea berăria Regala — n'a văzut nimic.

Asociația se recomandă de către
Berăria Prințiară de primul rang. Serviciul elegant, muzica simfonică, poezie, cinematograful, domul de lemn.

Banca Latina Societate anonimă (Nouă Banca Română) cu capital de lei 5.000.000 putând fi ridicat la lei 10.000.000. Dintre simplități de execuție a comitetului executiv. Birourile și Casa: Strada Smărăndan 2, Palatul Soc. de Asigurare Generală, București.

Comitetul de inițiativă a Noului Bancă Române, fondată sub denumirea de Banca Latina, a scris și a vărsat integral în prim capital integral care a permis constituirea sa legală și definitivă.

Acest prim capital trebuie să fie ridicat de odată sau în mai multe rânduri la lei 5.000.000 și cîmpe până la concurența lui 10.000.000 pe simplități de execuție a comitetului executiv.

De acum se deschide subscripția publică, chiar de acum la ghișearile însuși a „Bancii Latine” și la toți corespondenții ei, și la diferitele Bănci din toată în condițiile următoare:

- Acțiunile sunt de lei 200 fiecare plătibile:
 - 20% odată cu subscrierea, adică de acțiune lei 40 plus taxe de fisc, organisație etc. 10
 - Adică în total de vărsat de acțiune 50
 - 20% sau lei 40 de fiecare acțiune după două luni dela prima vărsare.
 - 30% 60 de acțiune în cursul lunii Sept. și
 - 30% 60 de acțiune în cursul lunii Noiembrie.
- Subscripții care ar voi să îl se libereze imediat acțiunile lor vor avea de plătit odată și de odată cele patru vărsăminte plus taxa adică pe acțiune lei 210
- mai puțin o bonificație de interes și scont 5
- De plătit neto pentru fiecare acțiune Lei 204

Vintilă I. Berberianu
ADVOCAT

Str. Cuza-Vodă 31 Constanța

Anton Diamandopol
ADVOCAT

Str. Lalișvari Constanța

HOTEL „CONTINENTAL”

Așezat în centru cu o poziție admirabilă, îl recomandăm atențiunii sezonisților.

Marele Hotel „Europa” Antreprenor STAVRIDU CONSTANȚA

Restaurant și berăria de primul rang cu mâncările cele mai delicioase calde și reci. Serviciul admirabil.

În piața Independenței colț.

OVIDIU

PRIMA REVISTA DOBROGEANA

Sub conducerea d-lor P. VULCAN și C. P. DEMETRESCU. — Secretar de Redacție I. PAPADOPOUL.

Dezastrul electoral al Românilor din Transilvania

APELUL NOSTRU

Alegerile pentru parlamentul ungar s'au terminat prin sugrumarea românilor dela viața publică. Aprigul apostol al neamului, Părintele Lucaei, care decenii de-a rândul i s'a dat încrederea de a fi purtătorul cuvântului în sfatul țării, n'a putut eși de astă-dată sub urgia guvernului venit în numele *rotului universal*.

Pentru a ilustra mentalitatea primejdioasă care domină astăzi Ungaria, este destul să arătăm că, într-o țară constituită pe pactul fundamental al națiunilor, 3.000.000 de români nu sunt reprezentați de cât prin 5 mandatarî, adică unul la 600.000 locuitori. Numai simpla ironie a acestei speciale constituționalități ungurești — ad usum Hungaric — presintă pe aceasta în adevăratul ei aspect de stat sălbatec și retrograd, nedemn de a se prenumăra între popoarele occidentale ale bătrânei Europi.

Totuși această înfrângere a Românilor nu este o îngenunchiere deapururea. Un neam care își păstrează origina lui latină de peste un mileniu de aspirare, un neam compact atât de numeros, de vitalitatea și tenacitatea etnică a românilor, nu pierе la svârcolirile

epileptice ale guvernului Khnen-Herdervary, ci din potrivă, să oțelește, își deschide ochii mari pentru viitor.

Avem însă de făcut o constatare dureroasă pentru românii din regatul Româncii libere: iată la ce consecinți funeste ne-au adus luptele noastre politice lipsite de ori-ce ideal: abandonarea cu desăvârșire a elementelor românești de dincolo, dezastrul de astăzi.

Pentru acei ce cunosc lucrurile din Ungaria, nu e un secret că neamul românesc de acolo nu mai poate luptă numai cu propriile lui forțe în potriva avalanșei ce o prăbușește asupra-le aristocrația maghiară. Ei bine, la noi în alegeri la cari nu iau parte decât abea 200 de alegători înscriși, să cheltuese între 50—60 mii lei după cazul cel mai recent și *milioane* din fondurile secrete în elecțiunile generale, alegeri cari nu au ca ideal decât scoaterea vre-unui deputat sau senator incolor-inodor, pe când școalelor românești din Transilvania, întreținute cu sacrificiile și greutatea bine știută, menite a asigura propășirea noastră națională, li se refuză ori-ce ajutor cultural, lăsându-le în luptă atât de neegală cu mijloacele formidabile pe cari le opun guvernele maghiare pentru a strivi progresul cultural românesc, acea permanentă candelă a vieții românești.

În fața dureroaselor vremuri prin cari trec frații de dincolo, revista noastră simte datoria de a-și spune cuvântul și mai cu seamă a stimula elementele românești din Dobrogea, cari în bună parte sunt transilvăneni, și spre fericeirea noastră în stare de prosperitate materială, pentru a veni în ajutorul fraților a căror grea luptă le este știută.

În fruntea mișcării pentru crearea unui *fond cultural transilvănean* permanent, fără îndoială ar sta un om de talia D-lui Luca Oancea ale cărui sentimente ne sunt cunoscute din toate ocaziunile când a fost vorba de afirmarea românismului.

Sub egida D-Sale apelul nostru va fi încoronat de succes.

REVISTA „OVIDIU”

AGRESIUNEA DELA PIREU

Indignarea unanimă care a stârnit-o pirateria dela Pireu, este legitima explozie a unei demnități naționale rănite în modul cel mai grav. Pentru un popor liber, civilizată și patriot, cum sunt Românii, cari au moștenit mândria acea latină a rasei din care descind, era firesc ca această atingere să fi făcut să tresară atât de pe neașteptate toată suflarea românească, dându-i calificativul unei lovituri naționale.

Totuși, să fim drepti și, din o examinare rece a lucrurilor, să recunoaștem că actul dela Pireu, datorită mediului unde s'a clocit, nu trebuia să ne surprindă până în gradul acesta, și dacă indignarea era legitimă, fapta în sine devenea *banală*.

Și iată pentru ce:

În Grecia, încă de astă iarnă, regimul constituțional civil a fost abolit și înlo-

cut cu o dictatură militară teroristă, care a pus stăpânire pe parlament și palat, adică pe întreaga viață politică, substituind în locul guvernământului legal, o *demagogie* condusă de armată, care în scurt timp a confiscat Grecia oficială ca stat, așa bun-rău, după cum se găsea mai înainte în concertul european.

Se cunoaște în deajuns din istorie starea de anarhie ce o crează în deobște demagogia, care nu e alta decât una din multiplele forme a acelei lungi slăbiciuni care de obicei precedează descompunerea unui popor îmbătrânit pe care legile naturale îl cheamă spre odihnă: Atunci se ivesc în sânul acelei societăți curente efemere în cari masele se vânzolesc fără nicio directivă, în aprinderea cărora un tresare un gând salutar și constructiv, un fel de vis bolnăvicios și extraordinar, din a cărui trezire iese o ruină întreagă.

Atunci ne întrebăm: Dacă această anormalitate este starea Greciei de azi, —din care în trecut fie zis bărbați politici încercați și cumpăniți, au luat calea exilului—ce se găsește extraordinar și de neașteptat în postuma *operă clasică* a grecilor moderni dela Pireu?

Concepția acestei explicații firești, ne îndreptățește la mai multă liniște și să nu ni se pară chiar așa de mare isprava pe cât puteau ei să o facă, întrecându-se cu ei însași, și să o califice dela început, de oare-cum banală fapta în sine, ca să trec la considerațiunile de mai mare însemnătate.

În adevăr, este ceva straniu, ca un popor a cărui încheiere în stat constituit este cu mult anterioară nouă, totuși el să nu se fi putut adapta condițiilor de viață modernă, impuse de progres, rămânând tot ceiace au fost dela timpurile lui Demostene încoace, adică de când a început epoca lor de decădere pe care filipicele incumnatului cu laur, n'au mai putut-o opri.

Această neputință de acomodare la o

existentă de stat civilizată și de ordine, prezintă pe Grecii drept un neam în completă dizoluție, gata de expirare, din care nu mai este cu puțință o regenerare a forțelor care să oprească nărnirea ca popor de sine a peninsularilor greci, și în a căror ajutor Europa a cheltuit bani și sânge, și pe marele Byron, ca un omagiu adus memoriei vechilor Eleni, a căror epigonii însă n'au știut decât să se imbețe de gloria unor vremi și opere la care ei, Grecii moderni, nu au contribuit cu nimic.

Pare că o crudă ironie biologică, care a permis supraviețuirea peste limită a degenerescenței grece de azi, ne-a făcut să vedem—spre cea mai mare mirare—extremele opuse între două lumi atât de potrivnice: vremurile olimpice de odinioară, decăderea pe toată linia de azi; iar iconia aceasta polemizează cu acea răvnă care o pun savanții—senzabili, din arderea pentru știință—acea răvnă, zic, pentru a se găsi mijlocul prelungirii vieții: *ce să faci cu ea (viața) dacă toate celelalte însușiri care fac podoaba ei, s'au stins la vremea lor!...*

Așa și cu această supraviețuire elină.

I. GARBOVAN.

Dela alergările de cai

(REFLECȚIUNI ȘI PĂRERI)

Societatea pentru protecția animalelor sau mai pe scurt S. P. A. cum se intitulează pe plăcardele de pe pereții sălilor tribunalelor, ale tramvaelor sau ale gărilor, S. P. A. zic, atât de aspră cu cărașii, când vede că aceștia se întrec cu gluma pe spinarea sârmanelor lor mărtoage, și-i supune judecății; e neputincioasă cu unele moravuri sociale pe cari și-le însușește ea cea d'întâi și de unde până aci veghea ca legea ei să nu rămână literă moartă, în unele împrejurări ea însăși e contravenientă, și poruncește cărașului sau călărețului să măie pe bietul dobitoac pe un ocol de

zeci de kilometri, până ce i-o plezni fierea.

Animalul astfel mânat, fuge în vârtej amețitoare și în această fugă, călărețul sau cărașul fac minuni de vitejii cu caii de «curses».

Aceștia, ghicind, se vede, prin instinct, că au a se lua la întrecere cu semenii lor, fug pe fața negrului pământ în marș-marș turbat, în cât uitând că mai sunt și gropi în calea lor, se poticnesc adesea ori și îndată ce cade vreunul cu călăreț cu tot, cal și călăreț ce-l urmează se fac fărâme.

Astfel de scene sfâșietoare mi s'a întâmplat să văd la hipodromul dela Anadolchioi în ziua de 21 Mai 1910, sub ochii unui mare număr de membri aparținând Soc. P. A. cari organizează asemenea reprezentații plătite, sub înalțul patronaj al Statului ce urmărește ca scop: *«îmbunătățirea rasei cailor»*.

Așa dar S. P. A. în niște asemenea împrejurări este nevoită să-și calce legea făcută mai mult pentru cărașii porților, cari, ori-ce s'ar zice, un pun pe goană nici-odată caii lor cum o fac *«jockeyi»*, ce aspiră să obție premii atât de scumpe.

S. P. A. n'are nici o frică de a fi dată judecății și amendată ca un simplu căraș.

Ea nu permite, afară de hipodrom, să fie maltrate dobitoacele și totuși la o reprezentație de asemenea natură puțin îi pasă dacă s'a întâmplat moarte de om sau de animal.

Ba încă ce moarte!...

Un cal în goana-i nebună calcă într'o groapă, își asvârle călărețul distanță de câți-va metri, acesta se rănește mortal, cel imediat următor cade peste cel d'întâi făcând o tumbă și calul său îl isbește așa de rău încât la autopsie se constată că copita calului i-a perforat ficății.

În fața unor asemenea barbarii instruite cu poleiul civilizației, eu mul să fiu mai mare ca Statul ași condamna și pe Stat și pe S. P. A. la maximum pedepsei de 20 ani muncă silnică, fiindcă și unul și altul au contravenit legilor naturii, au forțat-o și au omis moarte de om numai în scopul de ași satisface curiozitatea și o pasiune nobilă: sportul alergărilor de cai care la rândul

lui are rațiunea de a fi — pentru îmbunătățirea rasei lor. (?)

Ca și Mucius Scaevola așa ține mai degrabă jărăteac aprins în mână decât să mă las a fi convins de teoria asta subtilă: că prin alergări de hipodrom se îmbunătățește rasa cailor — și fără teamă de a fi luat la vale, așa afirma sus și tare să mă audă și S. P. A. că afară de o traistă bună plină cu grăunte, țasală și incruceșare, încolo nici un alt factor nu poate contribui să facă din cal de muncă, un smen înaripat.

Negroșit, pe timpul sfinților cavaleri George și Dumitru nu se mai expuneau caii la spectacole și totuși ce mai cai de rasă călăreau acești doi prieteni și frați într-un Christos.

Dar ca să poată intra cineva în hipodrom, trebuie să plătească taxa de 2 lei. Alte dați se împărțeau gratuit bilete fetelor simandicoase. Eu însumi făcusem acest oficiu, pe când acum schimbându-se boerii, am crezut că pot intra liber ca un reprezentant al lui «Ovidiu» cum de altminterlea au fost onorați până și corespondenții de gazete.

Astfel gândind rog pe geandarm să-mi dea voie să trec. Dar ruga mea și explicația ce iam dat asupra acestui lucru, geandarmul le întâmpină foarte tănoș: nu vreau să știu nimic!

Fiind întovărășit de un bun prieten al meu, acesta vru să plătească prețul intrării pentru amândoi, însă eu nu l'am lăsat.

Înapoi dar mi-am zis și când reflectam asupra deciziei ce trebuia să o luăm, iată că se îndreaptă spre noi A. S. R. Prințul Ferdinand, urmat de Ministrul Domeniilor, de Prefect și de numeroși oficiali printre cari ne-am amestecat și noi și în loc să ne mai oprească tănoșul geandarm, noi intrăm triumfali în hipodrom cu alaiul domnesc, iar cerberul sta smirnă cu mâna la chipiu.

Am ținut să menționez acest amănunt, fiindcă dacă nu ne oșea în cale A. S. R. Prințul, eu n'aveam cum să aștern aceste reflexii despre S. P. A. și n'ași fi avut fericirea să văd cum A. S. R. în persoană împarte premii învingătorilor noștri ostași și să-i aud mulțumindu-l: «S'trațiți *Domnule Altele*, sau «S'trațiți

Altele Sa Regală, închipuindu-și că e mai bine așa decât simplu *Altele*.

Și n'ași fi avut neplăcerea să văd 2 călăreți în floarea vârstei, unul tătar, celalt bulgar, cum cad zdrobiți în țărână și cum ambulanta aleargă la locul accidentului spre a-i căra la... morgă.

Geandarmule, geandarmule, vina toată e a ta și eu te blestem că de ce nu te-ai făcut mai forte să mă scutești de un așa spectacol gratuit vezi... căci n'am plătit prețul intrării.

Acum s'o știți că veneam în numele lui

„OVIDIU“

p. confor. *Vulp*

Crepusul de Primăvară

*Pe cer, nouri sculptați în mii de forme,
Piclați în roș aprins de asfințit;
Din jos, din zări, se urcă în spre zenit,
Purtându-și lin conturile enorme.*

*Domnește 'n aer un miros de ploae
Și vântul trist se pierde printre ramuri,
Iar arborii, ca uriașe flammuri,
Suspină greu și din mijloc se'ndoaie*

*Și negrul ei și-l cerne înserarea
Și tot mai mult se înegrește zarea,
Iar picuri mari de ploae într'un târziu*

*Se prăbușese de sus cu lacrimi reci
A sufletelor ce-au pierit pe reci
Și bal în geam, înec, eu într'un sicru.*

CONST. RENÉ GHULEA

Iași 1910 Mai.

STRIGOIUL

— Ce spui, măi Vasile, l'ai văzut tu, eu ochii tăi?

— Cum te văz, Moș Sandule! Zău lui Dumnezeu, nite, asta mi-i erucea!

— Mare minime! facu Moș Sandu. Cine știe ce păcate.

— Dumnezeu știe, moșule.

— Și acum îi chinnește biet sufletul, de n'are măcar parte de hodina mor-mântului.

— Dumnezeu să-l erte moșule, dar sarmantul Niculae a fost un om de treabă, gospodar bun, cinstit și acum să ajungă strigoi după moarte!

— Ehe băte! ce știi tu! Mare e puterea lui Dumnezeu.

— Vorba ce facem, cum să scăpăm satul de așa primejdie, moșule?

Mă, dar parecă mie tot nu-mi vine a crede. Când l'ai văzut? Cum?

— Ce să-ți spui, moș Sandule? Eu mă culcasem de cu seară în ogradă, lângă o căpiță de fân. Aproape de ziună nu știu cum, mă trezese din somn. Luna strălucea ca ziua. Mă duc până la coșarul vitelor, să-mi mai arune ochii și când mă fatore, ce-mi veni să mă uit spre biserică peste drum. Când colo ce să vezi? Răposatul Niculae eșia pe poarta bisericii și trecu pe lângă crucea din față, apoi o luă încet pe linia satului la deal spre țintirim. Parcă plutea, așa se ducea; parcă îl trăgea cineva nevăzut. Când am văzut arătarea, am înlemuit. Am dat să țip, dar n'am putut și ochii mi erau lipiți parcă de urma lui.

— Mare miune, ziseră cei ce-l ascultau, făcându-și cruce.

— Stați să vedeți! Răposatul mergea cum am spus, lin, lin de tot, cu mâinile lăsate în jos. Când, nu mai se auzi un cocoș cântând. Ei Moș Sandule, cum a prins cocoșul să cânte, de odată se și făcu nevăzut.

— Ferește-ne Doamne! făcură ceilalți închinându-se.

— Nici vorbă că s'a făcut strigoi, zise Gligore Trohin, șeful de garnizoană.

— O fi trecut vre-o măța ori vre-o șarlă de căne pe sub mort, când l'a scos din casă ori dela biserică.

— De bună seamă, că numai așa se fac strigoi.

— Mare păcat, moșule, mare păcat!

— Măi Vasile, da părintelui Ghiță, i-ai spus?

— Apoi, până acum nu i-am spus, da o să mă duc să-i vorbesc, să facă vr'o slujbă ceva.

— Nu, nu trebuie să-i spuneți nimic, nici voi, mă, ați auzit?

— Da de ce, Moș Sandule? Cred că moș popa o fi știind ceva, și poate că eu rugăcimi și alte slujbe să-i dea odihna creștinului.

— Măi coșii, eu știu mai multe decât

voi, ascultați-mă, că doar nu de geaba mi-a nins pe creștel.

— De, Moș Sandule, așa-i cum spui d-ta, dar trebuie să facem ceva, că-i păcat de Dumnezeu.

— Nu-i decât un leac la buba asta; mi aduc aminte de mult! de mult de tot, în sat la Măxineni a fost un Teodor Bouroș, care tot așa, după ce a murit s'a făcut strigoi, și n'au scăpat oamenii de el decât numai că s'a găsit unu cu mult curaj, care s'a dus de-a înfipt în mormânt, până în inima mortului nu țăruse de alun lung și aseuțit. Cum i-a înfipt țăruse în inimă, numai a auzit din fundul mormântului un huit înăbușit, ca un țipăt, apoi s'a isprăvit.

— Adevărat? întrebă cu toții.

— Ce vă spun eu! Vedeți voi, la strigoi, numai inima trăește, și dacă i-o omori, apoi și mortul își capătă odihna.

— Mare miune!

— Da nu-i cine știe ce mare treabă de înfipt țăpușa, numai că trebuie înfiptă în miezul nopței când încep cocoșii să cânte.

— În miezul nopței?

— Da, și încă să n'apuce cocoșii să cânte, decât după ce a pătruns țăpușa inima mortului.

Toți câți ascultau pe Moș Sandu, rămaseră tăcuți.

La miezul nopței, în țintirim și încă la mormântul unui strigoi. Fiecare se gândea cu groază la acest fapt și nimeni nu se încumeta să-și ia asupra-și, să facă treaba asta.

— Și alt chip nu-i, moșule? mai întrebă Vasile.

— Nu! numai așa se poate liniști creștinul. Dar vorba-i, care-i acela ca să se ducă singur, singurel, în mijlocul nopței la țintirim.

— Dacă n'ar fi strigoiul... murmură Gligore Trihou.

— Așa-i, strigoiul, adăugară și ceilalți.

— Apoi de, ce să-i faci, prinse-a râde moș Sandu! De-ar fi vorba să dați p'acolo de vr'o fetișcană sau de vr'o muere de cele cu draei, apoi s'ar găsi cine să meargă și până la țarcul draecilor.

— Ba mi-i așa moșule, dar nu ne cunoști de eri de-alaltăeri, nu că ne e frică, dar să te duci să te pui cu cele necurate.

— Las că știu eu, nu sunteți fricoși la plăcinte.

— D'apoi dacă-i vorba pe aceea, mă duc eu, moș Sandule, zise Gligore Trohin.

— Te duci tu? strigară uimiți cu toții. Te duci tu Trohine?

— Iacă mă duc, să nu mai răză moș Sandu de noi, să ne crează fricoși.

— Da n'am zis eu că sunteți fricoși măi băeți. Zie numai că dacă ar fi vorba de vr'o fată, v'ați duce și la țareul dracilor.

— Apoi, uite mă duc eu, moșule, zise Gligore cu hotărâre.

— Și bine faci, băete! Nui cine știe ce grozăvie. Numai olecută de duh să ai, că dor strigoii nu ese mai înainte de miezul nopții, și tu atunci i-ai și înfipt țapușă.

— Da dacă nu oi nimeri drept inima?

— Apoi tu cată să te duci de eu ziuă și să chitești bine locul.

— Așa am să fac.

— Merg și eu cu tine să-ți ajut, măi Gligore, zise Vasile.

— Și mai bine, așa o să fiți doi inși și nu o să vă temeți.

— Că doar nu ne temem noi nici de dracu, Moșule! N'avea teamă de asta.

— Bine, băeți. Numai cântați de nu spuneți la nimeni, și nici copii, mai cu seamă popa sa nu aște.

— Bine Moșule, chiar acum mă duc la țintirim, chitese locul, și tu măi Vasile, repezi de fă rost de-o țapușă de alun, și s'o aseuți bine, să între repede.

— Mă duc Gligore.

— Așa băeți, și pe când ați înfige țapușă, să ziceți în gând Tatăl Nostru.

— Bine Moșule, chiar la noapte o să ne ducem.

După aceea, chemară crășmaru de le mai aduse câte o oală de vin, apoi plecară fiecare pe-acasă.

* * *

Se înoptase de mult.

În odaia din fund a cărciumei, la o masă, se găseau strănși Moș Sandu Niculce, Stanciu Crețu, și încă vre-o câțiva săteni. Toți erau foarte neliniștiți că nu se ivise încă Gligore șeful de garnizoană și cu Vasile Mărăcine, cel care văzuse strigoii.

— Te pomenești, Moș Sandule, că le-o fi teamă băeților să se ducă, și și-or fi luat de seamă.

— Mai știi? mai cu seamă cu vremea asta. Nu vezi cum bate vântul de strașnic? spuse Neculce, pe când o răbuf-

neală a vântului ce pătrunsese printre ferestrele rău imbinat ale odăiei, făcu să pâlpaie de câteva ori lampa fumogoașă din perete, ca pentru a lătări spusele lui Niculce.

— Nu cred să nu-și ție vorba, zise Moș Sandu.

— De Moșule, să zicem și noi ca D-ta, dar ori cum, să te duci în miez de noapte, pe așa vreme în țintirim, și încă la mormântul unui strigoii!...

— Ei și? ce are să fie? să nu-i apuce doar cântatul cocoșilor, că încolo treaba-i ușoară.

— Așa e Moșule, zise Stanciu Crețu, dar dacă, Doamne ferește se întâmplă ceva băeților, nu dăm de vreun bucluc?

— Eu gândesc, moșule, vorba lui Stanciu, că rău ai făcut de i-ai îndemnat la pasu ista. De, ei sunt tineri, curajoși, dar ori cum, noi ca mai bătrâni n'ar fi trebuit să-i silim.

— Tăceți bre, zise Moș Sandu, că sunteți mai rău ca muerile. Voi în loc să dați un curaj oameilor, mai rău îi înfricați. La urma urmei, treaba asta tot trebe făcută, și dacă n'or vrea ei apoi m'oi duce eu, cu toate că's mai bătrân și i-oi face de rușine.

Cei de față clătinară din cap cu îngrijire.

În timpul asta, Vasile și cu Gligore se iviră și ei în pragul ușei.

— Bună seara băeți, îi întâmpina, Moș Sandu.

— Bună seara, răspuseră și cei doi tovarăși.

— Ei, gata sunteți?

— Gata, moșule, cum vezi, zise Gligore.

— La stați colea că mai aveți vreme, și luați câte un pahar de vin.

— Bueuroși, Moșule.

Cei doi tineri se așezară la masă, și cinstiră cu ceilalți săteni.

Toți se uitau la ei cu un fel de teamă amestecată cu uimire, fiindcă-i vedeau liniștiți și nici urmă de frică nu li se citea în privirile lor.

— Hai noroc băeți și într'un ceas bun să dea Dumnezeu.

— Amin! și-și goliră paharele.

— Să nu vă temeți măi flăcăi, că nu i nimic greu. Doar sunteți doi voinici și jumătate.

— N'avea teamă, moșule, doar am mai trecut eu prin dealde astea, când

eram în armată și făceau de gardă la pulberărie în pustiu nopții, lângă țintirimul orașului, și nu am mai avut nici pe draen.

— Se înțelege făcu Moș Sandu. Unui pui de voinic ce i se poate întâmpla? Că fug și toți necurații din calea lui.

— Numai de n'ar începe să ploaie.

— Nu cred să ploaie, nu vezi cum suflă vântul de vajnic, o să gonească toți noorii.

— Ba mai rău îngrămădește zise Vasile. E un întuneric de-ți scoți ochii. Cât pi ei să cad în varnița din fața școalei.

— Hai măi Vasile, că ne apucă mezul nopții, zise Gligore.

— Țăpușa-i bună, măi băeți?

— Uite-o, moșule, percă-i un ac.

— Bună! da vre-un topor luat-ați?

— Da, uite-l și Vasile scoase de sub zeghie un toporaș

— Măi, s'o bateți repede și să nu cumva să greșiți.

— N'avea teamă, am fost cu de cu ziuă și ne-am însemnat locul.

— Ei, mai luați câte un palar, de plecare și să vă fie Maica Domnului întru ajutor.

— Să dea D-zeu moșule! Sănătate!

— Amin! Când oți isprăvi, să veniți aici că vă așteptăm.

— Bine.

Cei doi tineri plecară. Când eșiră din crășmă, vântul sufla turbat, nu alteeva. Din spre răsărit norii se strânseseră buluc, negri ca păcura, acum începuse să fulgere, și un huruit surd se auzi.

— Numai de n'ar începe ploaia zise Vasile.

— Hai mai tare să ajungem, că nu mai e mult până la mezul nopții.

Flăcării porniră spre țintirim la deal, înfășurați în ghebele lor.

Fulgerile începură a se îndesi, și tot mai tari răsunau huruelile tunetului.

Băeții mergeau înainte cu curaj. Trecură prin fața bisericei, își făcuseră câte o cruce, și urcară dealul spre țintirim.

Când trecură de poarta jitării, câteva picături de ploaie, mari și reci, le căzu pe față.

— Iacă și ploaia, Vasile!...

— Numai de uu s'ar înteeți

— Nu cred, că o spulberă vântul. Da hai mai tare.

— Știi ce, măi Vasile? s'o luăm pe lângă nuc că dăm mai deadreptul, nu

mai intrăm pe poarta țintirimului, sărim șanțul și ajungem. Mormântul e chiar lângă șanț.

— Mai bine.

Și băeții lăsară șoseaua și apucară pe-o cărărușe la stânga, trecură pe lângă un nuc bătrân și ajunseră la șanțul țintirimului. Acolo, Vasile se opri, prins de un fel de teamă care-i strângea pareă pieptul.

— Măi, Gligore, dar oare nu-i păcat cea ce facem noi?

— Ce păcat să fie măi? dar mai bine e să laș strigciul să rătăcească prin sat, să facă cine știe ce răutăți? Nu-i mai păcat de sufletul răposatului creștin să se chiniască așa?

— De, măi Gligore, așa-e, ai dreptate!

Totuși, teama ce-l cuprinsese, se mărea din ce în ce.

Flăcării căutară un loc mai potrivit pentru a sări șanțul țintirimului.

La lumina unui fulger, zăriră un loc pe unde puteau trece și se îndreptară în acea parte.

Ploaia începuse să se întetească, flăcării însă nu luară în seamă și săriră creasta malului, care despărțea țintirimul, pătrubzând astfel în locașul morților.

După acia, o luară în spre partea unde era mormântul strigoiiului. Cu tot întunericul cel mare, ajunseră la ținta lor.

Gligore, deși mai curajos, nu-și putu opri un fior de groază când, la lumina unui fulger, zări crucea dela capul mormântului.

Cât privește pe Vasile, dinții îi clănțăneau în gură și simțea cum părul i se ridica pe creștetul capului. De-abia dacă își mișca picioarele. La ori-ce buibitură de tunet tresărea și la flacăra fulgerilor, cari acum se îndesiseră de tot, crucele mormintelor luau niște arătări groasnice. I se părea că toți morții din acel loc eșiseră din mormintele lor și se uitau la el rânjind hădios din hărecele lor osoase. Vnetul vântului, care trecea vajnic printre cruce, șuerând înfiorător, părea un gemăt prelung și uespus de jalnic, ce pare că eșea din acele morminte.

— Iacă am ajuns, zise Gligore, mai mult șoptiud, să ne punem pe lucru; adu țăpușa incoace.

— Gligore, să fugim mai bine! Mi-e frică.

— Cum să fugim? d'ăia am venit?

acu tot suntem aici, barim să măntuim treaba și apoi ce o fi o fi. Adă țapușa!

Vasile, tremurând din toate mădularele, îi întinse țapușa. Gligore, o luă, și o înfipse binisor în locul ce-l însemnase de cu ziuă cu o piatră, apoi cum ținea țapușa cu mâinile, spuse lui Vasile s'o bată cu toporul să poată intra mai repede.

Vasile luă toporașul și începu s'o bată; pământul fiind puțin cam umed țapușa pătrunse cu ușurință.

Vasile, parcă prins de friguri, bătea în țapușă cu furie, ca și cum ar fi vrut să-și răsbune asupra inimei mortului de toate câte le pățise. Bătea, bătea mereu și loviturile seci sunau la urechia lui ca niște lovituri de tun. Un fel de beție îl cuprinsese. Căută în felul ăsta să uite unde se găsea și pentru ce anume venise acolo. Nu lua seama nici la fulgerile și tunetele cari se urmau fără întrerupere, nici la ploaia care cădea cu toată puterea. Un adevărat potop.

— Ajunge! zise Gligore, când văzu că țapușa pătrunsesse cu totul în pământ.

— N'ai auzit gemătul inimei?

— Nu, dar pareă poți auzi ceva cu vaetul ăsta al furtunei?

— Atunci să fugim, cucoșii trebuie să fi început a cântă.

— Să mergem, zise Gligore și dă să se ridice în sus dar, când vru să pășească peste mormânt, se simți ținut în loc de pulpana ghebei!

— Strigoii!... răcni deodată Gligore, și căzu jos pe mormânt.

Vasile, când auzi țipătul tovarășului său, o porni într'o fugă nebună, cu părul măciucă, fără să vadă pe unde aleargă, înebunit de spaimă. Fugea și i se părea că toți morții din țintirim se țin după dânsul. I se părea că aude trosniturile oaselor lor alergând după el. O turbare îl cuprinsese și înaintea ochilor nu mai vedea decât schelete și iar schelete, îi apăreau și dispăreau, iar în

urmă-i alții și alții, tot mai mulți veneau după el.

Cum a trecut șanțul, cum a ajuns la nuc, cum a apucat pe șosea? nici el nu știa; alergă mereu, biciuit de ploaia care cădea cu găleata; de-abia își mai ținea suflarea, gâfăia să-și dea suflatul.

Ajuns la crășmă, intră ca o furtună drept în odaia din fund, unde așteptau Moș Sandu cu toți ceilalți.

Cum intră, căzn pe-o laviță, strigând: strigoii! vin strigoii.

Apoi căzu jos în nesimțire.

— Vai de noi! Ce or fi pățit, ziseră cei de față îngroziți.

— Nu o fi murit cumva?

— Să vedem, și moș Sandu se plecă asupra lui, îl pipăi, apoi le spuse.

— Nu-i nimic, și-a pierdut doar firea. Apoi luându-l în brațe îl așeză pe lavița de pe care căzuse, îl frecă bine la tâmple, îl stropi cu apă rece, și în urmă îi turnă pe gât niște rachiu tare, care-l făcu pe bietul Vasile să deschidă ochii.

Cu privirea rătăcită, galben ca ceara, se uită în jurul său la toți cei de față, pe când un tremur îi scutură tot trupul.

Încetul cu încetul își veni în fire de-a binele, apoi le povesti tot ce pățise.

Toți stăteau muți de spaimă. Groaza se zugrăvisse pe fețele tuturor.

— Ce ne facem acum? îndrăsni într'un târziu Niculce.

— Ce să facem, să mergem numai de cât la țintirim să vedem ce-i cu Gligore, răspunse Moș Sandu.

— La țintirim? făcu îngrozit Vasile! Nu, Moșule, nu merg odată cu capul.

— Nu-i nevoie să mergi tu. Lasă că ne ducem noi singuri.

Luară dela crășmar un felinar și porniră cu toți la țintirim.

Ploaia încetase. Doar din depărtare tunetul mănios, se mai auzia huruind, slab de tot.

Ajunși la mormântul strigoiiului, dădură peste trupul lui Gligore, căzut cu

fața în jos și cu mâinile întinse la pământ.

Moș Sandu se plecă asupra lui și-l căută la inimă. Nu mai bătea. Trupul era rece. Murise.

— Măi Crețuie, ia pune mâna să-l ridicăm de aici sărmanul.

Crețu și cu Moș Sandu îl ridicară însă, deodată simțiră că gheba mortului era prinsă de mormânt.

— Dar asta? Ce-o mai fi? zise Moș Sandu și se plecă cu felinarul pe jos cântând să vadă ce ținea așa de gheab. Când colo, ce să vadă? gheba era străpunsă de țăpușa pe care o bătuseră în mormânt.

Pe semne, din pricina vântului care sufla, pulpana ghebei fusese dată într-o parte și prinsă de vârful țăpușei, așa că ei bălând țăpușa n'au băgat seamă că străpungea și gheba și când să plece, simțindu-se tras de gheabă, a crezut că chiar strigoiul din mormânt îl apucase: De spaimă mare, nenorocitul și murise.

— Vezi, moș Sandule, nu era mai bine de ne ascultai pe noi? nite sărmanul tânăr, ce moarte și-a găsit.

— Să nu credeți voi că aici nu-i degetul lui Dumnezeu. Așa i-a fost scris să moară, și așa a murit cel puțin de pe urma lui o să folosească întregul sat. Ziceți mai bine Dumnezeu să-l erte, și hai să pornim să-l ducem acasă.

— Dumnezeu să-l erte, ziseră și ceilalți descoperindu-se.

Apoi, făcură din câteva crangi o măsălie pe care puseră pe Gligore și porniră cu el.

Luna tocmai eși în acel moment printre niște nouri și luminează drumul tristului șir care duceau pe cel care în curând avea să se întoarcă iar acolo, de unde nu se va mai scula nici odată.

C. P. BENETRESCU

Constanța, 1910 28.5.

PRIVIREA MI SE PIERDE

*Privirea mi se pierde 'n zăreau lini
Și sufletu-mi de linc se 'nfioară,
De gene două lacrimi mi s'avină
Și atunci, iuvins de doru-ți, plâng
ferioară.*

*Și parc'aslept un timp de mângăere,
De dulce'nfiorare și iubire,
Când fericit, în lina înserării
Îți voi șopti cuvinte de iubire.*

*Și atunci, ca într'o frumoasă terrie,
Coprinși în mraja razelor de lună,
Vom rătăci 'ntr'o dulce reverie
Pe lacul de safir 'nălbit de spumă*

*Salcâmiu loți vor ninge a lor floare
Când pe sub ei, rom rătăci copilă,
Iar luna 'n acințelcusa ei splendoare,
Va scri pe-o raz'un ris dintr'o idilă.*

Românii dobrogeni

Citind articolul din No. 1, al revistei «Ovidiu» privitor la *Liga culturală*, (secția Constanța), mi s'a umplut sufletul de mâhnire și de revoltă, văzând că în acea parte a țării, unde sentimentul național ar trebui să vibreze mai puternic, nu este decât nepăsare, amorfie și egoism. Sunt extrem de triste aceste cuvinte ale corespondentului revistei, membru al Ligei culturale: *cu inima strânsă de durere am asistat la această adunare. Mă gândesc și acum unde sunt vremile de odinioară când pentru Ligă se făceau cele mai frumoase și desinteresate sacrificii? Inuși tinerețel de prin școli cu entuziasmul acela generos al inimilor tinere, își dau bucurios obolul lor, privându-se de micile și nenorocitele lor plăceri pentru a aduce prinosul lor acestei instituții sfinte «Liga culturală».*

«Și azi? apatie, nepăsare, reflexivitate».

Cât de dureros este acest țipet ieșit din inima unui bun Român!

Cunosc Dobrogea, în special județul Constanța, unde am trăit timp mai îndelungat, atunci pe când această provincie alipită la România, se ridica cu încetul din ruinele cauzate de războiu. Erau vremi grele cele de atunci, când amintirea războiului era încă vie în amintirea oamenilor, când totul era de reclădit, de reparat, de reconstituit. Dar pe cât de grele și îngrijurătoare erau împrejurările, pe atât de cald era patriotismul, pe atât de sfântă însuflețirea tuturor. Mulțumită acestei stări sufletești care domina atunci, Dobrogea încetul cu încetul s'a ridicat din ruinele sale și a isbutit a se face vrednică de patriamamă.

Este cu puțință, mă întreb, ca în un interval de timp așa de scurt, să se fi stins sfântul entuziasm, dragostea de muncă, de țară și de neam de acum 25 ani? Prăpăditu-s'au toți entuziaștii, toți idealiștii, toți bunii Români din acele vremi, fără a lăsa urmași? Ori îmbătrânit'au inimile lor așa de mult că azi nu le mai mișcă, nu le mai face să palpite puternic cuvintele: datorie, țară, neam, romanism? Un asemenea lucru ar fi contra legilor firei, pentru că popoarele nu îmbătrânesc, nu decad așa repede.

Revin la Ligă.

Sunt în Dobrogea mulți, foarte mulți Români ardeleni, cari nemai putând suporta jugul unguresc, au căutat și au găsit un adăpost sigur în Dobrogea; mai sunt veniți aici Români din Basarabia, din Macedonia și din alte părți ale pământului românesc. Mulți din aceștia au ajuns într-o stare materială înfloritoare, mulțumită hărniciei și puterii lor de muncă.

Acestora mă adresez în special și-i întreb: «realizatu-s'a visul sufletului nos-

tru, idealul neamului românesc, în cât să nu ne mai preocupăm de nimic alt ceva de cât de partea materială, de îmbogățire? Astăzi nu sufăr oare frații noștri din Basarabia? nu varsă Ungurii sânge românesc peste Carpați? nu asasinează Grecii pe Aromâni? nu săvârșesc oare Grecii acte de piraterie, de sălbăticie, cari-i pun în rândurile triburilor Africei, și aceasta chiar la părțile Atenei? Nu sunt prizoniți cei cinci sute mii Români din Serbia?

În asemenea împrejurări a se desinteresa de soarta fraților de peste hotare, ar fi a săvârși un păcat de moarte, o crimă groaznică.

Eu mă adresez Românilor dobrogeni, pe cari îi știam că sunt buni fii ai neamului nostru și le reamintesc că dănsii așezați fiind între Dunăre și Mare, au o menire sfântă de îndeplinit, menirea de a fi straja neadormită a Românismului în această provincie. Dacă ar sta rău, nepăsători, s'ar arăta ingrați, nerecunoscători cătră patria care i-a adaptat.

Eu sunt sigur că dacă Liga va face un apel călduros la acești Români, ei se vor grăbi a răspunde apelului și se vor înscrie în Ligă.

Secțiunea Constanța a Ligei, după părerea mea ar trebui să aibă membri, nu numai Români din orașul Constanța, ci din întreg județul; și să serbeze în chip solemn, în fiecare an ziua anexării Dobrogei la România, precum serbează celelalte secțiuni ziua de 24 Ianuarie. Localitatea în care să se serbeze această aniversare să varieze: așa într'un an să aibă loc serbarea în Constanța, anul al 2-lea în Hârșova, anul al 3-lea în Mangalia, anul al 4-lea în Megidia, anul al 5-lea în Ostrev, anul al 6-lea în CerNAVODA, anul al 7-lea revenind la Constanța. Programul acestei serbări să fie bine și frumos alcătuit, invitându-se pe lângă membrii Ligei, și locuitorii comunelor învecinate.

Facă dar Secția Constanța a Ligei culturale, un apel bine gândit și simțit către preoți, profesori, institutori, învățatori, proprietari, negustori și agricultori, și nu se poate ca apelul ei să nu aibă un răsunet. Sunt buni românii dobrogeni și eu am deplină încredere în dragostea lor de țară și de neam.

1910
Cronica nr. 1910.

Dr. DRĂGESCŪ.

PE-ALEIA DE CASTANI

*Pe-aleia de castani din timp în timp
mai viu,*

*Castani's vestejiți, pe-alee e pustiu,
Iar vintul ostenit înaltă pe-aripi trist
Un cîntec din clarinet, o arie din Liszt.*

*Și-așa'n neștire stau pe banca dintre
crini;*

*Parc' o zăresc pe ea venind cu pașii lini,
Și fericit tresar privind înmărmurit
La chipu 'n veci pierdut ș'alîta de iubit.*

*Din visuri mă trezesc în alintat de vînt.
În adierea lui simt sufletul ei sfînt.
Privesc îndurerat la crinii vestejiți
Ce'mi amîntește vag de anii, dulci, iubiți.*

*O frunză am desprins și-am sărutat-o
lung
Și am plecat plîngînd, durerea să-mi
alung.*

SOCRATE C. GHULEA

CAZUL JELEA

Pentru societate cazul lui Jelea este deja absolvit și trecut în rîndul faptelor comune: societatea l'a izolat ca pe un element primejdios ei și ordinii statului. Cazul mai este însă pendinte de justițiabili delat Casatîe și de dreptatea în sine, dreptatea care este imutabilă și eternă și pe care nu o poate întunece

nici *rațiunea de stat*, care dela o vreme încoace prea o amestecăm în toate, nici vre-o formulă stereotipă în numele căreia esența adevărului ar fi prejudiciată.

Pentru acei cari nu se opresc la suprafața aparentă a acțiunilor omenești, ei, căutând să străbată adîncul lor, urmăresc natura intimă a complexului fenomenelor sufletești, supunând analizei psihologice *imboliturile* ce hotărăsc orice act omeneșc, cazul lui Jelea, departe de a fi absolvit, este încă de actualitate și impune o meditare serioasă pentru luminarea lui.

3 sunt cazurile în cari poate fi pus Jelea din punctul de vedere al gestului nenorocit din noaptea de (opt) 8 Decembrie 1909; anume că:

Jelea a comis odiosul atentat în întregimea facultăților mintale și deci sub imperiul răspunderii:

Că Jelea este un criminal în sensul arătat de Lombroso: criminalitatea ca rezultat fatal al unor predispoziții și vicinri ereditare, a unor anormalități fiziologice, acel antipod al verbului latin: *mens sana in corpore sano*; pentru înțaiul și al doilea caz societatea trebuind să ia măsuri de izolare. Sau.

Că Jelea este un produs psiho-fiziologic iresponsabil, ca atare pasibil de cele mai ușoare circumstanțe atenuante.

Examinînd prima ipoteză și pe care Curtea cu Juri a luat-o ca bază în aducerea verdictului, adică Jelea a lucrat sub *liberul arbitru*, calificîndul de criminal politic; și stîrnînd în cercetarea scopului care l'a determinat la comiterea actului, scop ce îl supozează *ucîndios* orice acțiune normală, căreia i se poate aduce atributul răspunderii, am putea face următoarele presupuneri:

1) Jelea comițînd atentatul în numele unei *doctrine politico-socială*, în numele unei *convîngeri* proprii izvorâtă din aprofundarea diferitelor probleme cari agită: societatea

2) Jelea făcând parte dintr'un complot, care l-ar fi influențat; sau dintr'un partid cu tendinți revoluționare, anarhiste, etc...

Pentru amândouă supozițiunile acestea, individul lucrând normal, arată o strânsă legătură cauzală între scop și acțiune: hoțul care ucide pentru a fură sau de teamă de a nu fi prins, săvârșește crima ca o urmare *naturală* pornită dela un scop bine determinat: furtul sau instinctul conservării; acel care o face din motivul răzbunării: răzbunarea, acea fierbere a sângelui cu neputință de oprit pentru unele temperamente. Revinind la Jelea: ce scop politic social, doctrinal sau convingere în numele cărora i se poate atribui lui Jelea ca a lucrat, el care era cu totul strein ori-cărei organizațiuni, cari au ca tactică violențele în felul actului, dela 8 Decembrie? Jelea care nu avea nici o concepție de problemele cari agit societatea noastră? Este greu chiar de calificat actul lui Jelea ca tentativă de crimă politică.

Ipoteza răspunderii complete nu poate rezista pentru cazul care ne interesează nici la cea mai simplă analiză a unei cercetări cât de sumare.

Starea psiho-intelectuală a unui criminal politic cu răspundere, este cu totul alta. El să remarcă prin cunoașterea diferitelor curente cari frământă societatea în care trăiește, este un idealist, un vizionar de o mare superioritate sufletească. Ar fi destul ca să cităm pe italiaanul Orsini care în ardoarea lui patriotică de ași vedea Italia ridicată, nu șovăie un moment a se sacrifica pe sine, punând la cale atentatul contra lui Napoleon al III-lea, care a costat atâtea victime; tot astfel sunt martirii puternicei revoluții ruse, etc...

În deobște, prezența unor atari inși într'o societate, ca și ori-ce altă manifestare, sunt produsul fatal al unui me-

diu, al unui mediu politico-social agitat, în a cărui contur, în o anumită epocă, nu mai încap aspirațiile acelei societăți, și atunci apar reacțiile, eșirile acestea violente, fie pe cale de revoluție, atentate politice, lupte de clasă, sub aspecte atât de variate: socialism-revoluționar, nihilism, anarhism, etc... potrivit cu mentalitatea fiecărui mediu.

Atunci ne întrebăm: dacă mediul nostru politico-social deși foarte anormal și în continuă prefaceri — nu justifică totuși prezența atentatelor politice; dacă neamul nostru nu trece prin acele colțuri grele și solemne care legitimează asemenea violențe, și dacă totuși Jelea a comis un atentat contra primului ministru, nu pentru a-l fură, ci pentru a face crimă politică, fără a fi avut mandatul vre-unei conspirațiuni, fără să fi fost el însuși un militant, excluzând și cazul că Jelea ar fi criminalul tipic în sensul arătat de Lombrozo și pe care specialiștii mei nu l-au susținut un moment, atunci origina faptului odios din noaptea de 8 Decembrie 1909, care era să coste viața primului ministru, nu și poate avea explicarea firească, decât în cea de-a 3-a ipoteză care am pus-o la începutul acestei lucrări, adică *irresponsabilitatea*, Jelea fiind un produs trupește și sufletește bolnav.

Fără îndoială că e greu a stabili, chiar relativ, care este hotarul unde încează răspunderea și începe anormalitatea, *irresponsabilitatea*. În domeniul sufletesc determinarea fenomenelor psihice nu se pot măsura cu unghiul sau compasul ca în științele pozitive.

Totuși dela prima cercetare, s'ar părea că în cazul cel mai greu Jelea este un semi-responsabil, o fire de un misticism extraordinar, asupra căruia lucrurile exterioare au o înrâurire cu totul opusă unui temperament normal; astfel o citire înțeleasă în mod straniu pare al fi sugestionat tot așa de ușor cum

l'ar fi hotărât pentru un martiriu religios sau de altă natură. El pare să fi avut viziunea că e predestinat de a răzbuna societatea sau să-i fi încolțit credința că va deschide semenilor lui un drum nou; și, în acelaș timp, ocazia, de a-și ispăși oare cari păcate inchipuite ce-i apăsan sufletul, i se oferea cu un ceas mai înainte, cineva în felul lui *Mikolaka*—care 'și lua asupra'și crima făptăită de un altul—de a cărui nepătruns sufletese este plin celebrul roman psihologic a lui Dostoiewski: *Crimă și Pedepsă*.

Onestitatea scrupuloasă a lui Jelea, blândeta, natura lui sugestionată și melancolică, retragere din lume, acea închidere în sine, contrastează ciudat cu perversitatea și acea brutalitate caracteristică criminalilor. Apărarea i-a mai atribuit și masturbația boala nenorocită care alterează atât de grav starea mintală a individului. Dacă se va ține seamă și ipoteza pusă de unii specialiști: Jelea responsabil pentru medicina legală și ireponsabil pentru patologie, atunci neîndoias că, pe de o parte, pentru satisfacția ce trebuia dată societăței; iar pe de alta în numele dreptăței, soluținea aceasta mijlocie, adică de *semi-responsabil* care l'ar fi facut pe Jelea pasibil de circumstanțe ușurătoare, era cea mai întemeiată.

Tentativa de asasiinat din noaptea de 8 Decembrie 1909, s'a repetat acum câte va decenii asupra lui I. C. Brătianu în împrejurări asemuitoare, de fostul șef de cabinet al ministerului financelor, și profesor secundar, intelectualul I. Pietraru, care a lucrat atunci în numele unui comitet de 9 inși rămași până astăzi necunoscuți.

Pietraru prin gestul nesocotit, care l-a costat sfărâmarea unui viitor plin de făgăduințe, îndreptățit de vasta lui cultură și inteligență, intrevedea prin întornarea unui regim intrasigent, onest și

patriotic, rădicarea țarei la o situație culminantă. Fără îndoială însă că nici o altă analogie nu există între utopicul de atunci și inconștientul și irresponsabilul de azi, decât doar o comună contribuție la o jertfă fără de uici un folos societăței și neamului reprobata unanim de toată lumea.

I. GABDOVANU

VÎNT DE PRIMĂVARĂ

*Iubito, vînt de primăvară
Doinește florilor de mac,
Un cîntec trist ce te 'nfioară
Plînsul Naviadelor din lac,
Și sufletu-mi de dor se umple,
De-un dor neînțeles și trist,
Ca după un cînt plin de iubire
Din rapsodiile lui Liszt.*

SOCRATE C. GHIFLEA

PETRU VULCAN

MIZERABILII NOȘTRI

MARE ROMAN SOCIAL

Partea I

Cap. I

O veste tristă

D-șoara Emy se ținuse de promisiune. Sofia și Olimpia n'au avut să aștepte mult până la sosirea sărbătorilor, căci într'una din zilele lui Decembrie Stimate oprise sania în fața caselor d-lui Roni, din care se detoră jos, d-șoara Emy, Florica și d-l Roni.

Presentarea Floricăi d-nei și d-șoarei Roni a fost duioasă și mișcătoare. Imbrățisări și sărutări călduroase, surăsurii pe buze, cuvinte grațioase, cari exprimau o nespūsă mulțumire pentru fericitul eveniment de a fi putut în fine imbrățisa pe noua «Sânziană», cum li

zicea Sofia, ori pe drăguța micșunică, cum o porecea Olimpia, în cât avură de ce se mira și d-șoara Emy și Florica de dragostea ce le-o arăta familia d-lui Roni.

Câteva dojene ale Sofiei, că de ce nu i-a procurat până acum o asemenea fericire, d-șoara Emy le primise cu multă bună voință și se scuză că de aci în colo le va procura această fericire, dacă nu zilnic, cel puțin de două ori pe săptămână, cât va ține iarna.

Intr'adevăr, de aci încolo începură vizitele mai dese la familia Roni. Făceau împreună muzică și plimbări prin împrejurimi.

Dacă se întâmpla ca în curs de 3-4 zile să nu meargă ele la d-l Roni, Sofia și Olimpia veneau să se intereseze de Florica, prima insinuându-se sub masca de mumă, a doua sub cea a unei surioare, o strângeau călduros la pept și o întrebau ce a împedicat-o să nu le viziteze.

— Poate nu ți-a fost bine? întrebă d-na Roni, holbând ochii cu îngrijorare, pe când Olimpia lingșind-o, târâgănea vorba: așa mult dor ce mi-a fost de tine micșunico!... Mi se pare ca și cum ar fi fost un veac de când un te-am văzut...

D-l Andrei se mira de interesul ce-l purta Sofia și Olimpia Floricăi, și nu putea să pătrundă în gândurile lor.

Acum deși el căuta să depărteze din minte convorbirea ce o avusese cu d-l Roni, asupra viitorului Floricăi, totuși acest gând îi preocupa ades mintea.

Și când rămănea singur în biuroul său de lucru, își zicea: «Dacă d-l Roni s'a încercat să-mi afle gândurile, apoi a făcut-o cu un scop oare-care... Nu cumva s'o fi gândit oare la Melidon al lui!... De-ar fi așa, ar fi un lucru minunat. Dătoria mea față de Florica ar fi îndeplinită până la capăt.

Întălepciunea omului constă în a îm-

păca legile firești cu legile sociale. Dar cine poate ști tainele destinalului!

De multe ori, omul propune și D-zen dispune. Dela noi se cere prevedere și prudență și când aceste lipsesc, în urma celui mai mic pas greșit, tragem consecințele... Da, suntem supuși greșelii, și consecințele ei sunt judecătorul nostru, care ne pronunță sentința. Și pentru a ne ușura pedeapsa, trebuie să facem bine, și să semănăm dreptate pe ori unde putem...

De aceste gânduri era preocupat D-l Andrei, când Sofia și Olimpia își făcură aparițiunea în salon.

Proprietarul moșiei se sculă și cu amabilitatea unui vechiu prietin al familiei Roni primi pe mamă și fiică.

— Ce e cu Florica, D-le Andrei? Sunt 4 zile de când n'a mai dat pe la noi, întrebă Sofia.

D-l Andrei nu văzuse pe Florica din timpul mesei și cum trecuse de atunci vre-o două ore, răspuse:

— Eu o credeam la D-vs.; după ce au prânzit, au eșit amândouă, stați să întrebăm pe mamă-sa.

Irina tocmăi sosea în salon.

— Unde suat D-șoarele Irino?

Irina, după ce strânse de mână pe Sofia și pe Olimpia, zise:

— Mi-au spus că se duc la casa noastră din deal și dacă nu mă înșel, se întâlniseră să se dea cu sania pe ghița de pe prundul gârlei.

— I-auzi, i-auzi, exclamă Olimpia cu o vădită mâhnire. Și pe mine n'au vrut să mă înștiințeze.

— Apoi să vedeți dece—reluă Irina: S'au jenant să nu fie văzute și de altă lume și au plecat singure.

— Au dreptate—completă Sofia.

— Ce are a face mamă; asta nu-i un motiv serios.

— Ce? pe mine mă socotesc de surfină? Lasă, lasă, nu mai căutați să o desvi-

novățiți, că eu n'am să i-o ert Floricăi multă vreme, încheie Olimpia.

D-l Andrei chemă pe Stamate și i dete poruncă să apuce pe marginea râului G... să caute să găsească D-șoarele și să le înștiințeze că sunt așteptate de D-na și D-șoara Roni.

Stamate fu gata să iasă în curte, să execute porunca ce i se dete, când din spre poartă zări că se arătară amândouă.

— «Uite-le» că se întorc, zise el, arătând cu mâna într'acolo.

Toți cei de față se ridicară de pe scaune și priviră spre poartă.

Intr'adevăr Florica, ținând de braț pe D-șoara Emy, care și acoperise ochi cu mâinile, și se silea să nu țipe, păseau agale în curte.

Când fură mai aproape, Irina, care le urmăriise cu ochii, strigă :

— Vă jeliți! maică luminată, poate că ați pățit ceva...

Dar odată cu apropierea lor de seară, văzu ea că nu poate fi luert curat: pe de o parte plânsul D-șoarei Emy, pe de alta malmuirea ce se zugrăvea pe fața fiicei sale.

Atunci Irina se întoarse în salon și spuse cu îngrijorare :

— Nu știu ce poate fi; vin amândouă, dar sunt așa de abătute!

— Lasă că se vor invesele, când ne vor vedea, zise Olimpia.

— Vezi să nu începi imediat cu dojenile tale și să le indispui și mai mult, îi șopti masa.

În acel moment D-șoarele suiau scările.

Când pianista dete ochi cu D-na și D-șoara Roni, izbucni în hohot de plâns și aproape sfârșită, căzu în brațele lor.

Aceste rămaseră incremenite. Andrei și Irina văzând că maiestrei îi vine rău se grăbiră să o țină în brațe și amândoi strigară :

— Ce este D-șoară Emy? ce s'a întâmplat?

D-șoara Emy, ne putând să răspundă întrebării, Florica povesti lăcrămând :

— Tocmai treceam în dreptul primăriei și ne îndrumam spre casa noastră din deal, să lăsăm sânioara, când notarul ne-a proșinat telegrama aceasta.

D-l Andrei nedumerit de a ști conținutul, ceti :

D-șoarei Emy,

La B. (România)

Mama rău, vino urgent.

Roni.

Sermana D-șoara Emy, în disperarea ei, nici numai știa ce se petrece în jurul.

Conținutul telegramei, motiva în de ajuns disperarea ei.

Acel cuvânt «rău» din telegramă era sinonim cu moartea.

Despre aceasta era ea și convinsă și ea era așa de departe de acea ce o născuse și crescuse! Oh, și nu o văzuse de 5 ani de zile!

Atâta timp dorul o consumase și numai prezența acestor oameni, cari o inbeau din inimă, o făcuse să întârzieze de azi pe mâine plecarea pentru un timp mărginit.

Acum trebuia cu voce fără voce să plece, de s'ar fi putut să sboare. Dacă ar fi mers de plăcere, ar fi propus D-lui Andrei să-i dea în tovărășie pe Florica, să o plimbe prin Viena, să vadă lumea civilizată cu așezămintele și rostul ei—dar acum trebuia să plece singură.

În zadar fură cuvintele de îmbărbătare, din partea tuturor, în zadar Florica îi spunea cu ochii lăcrămători că nu s'a întâmplat nimic, căci la toate ea nu răspundea decât: oh, mama e moartă! Vă rog duceți-mă la gară să apuc fulgerul, să ajung la mama.

În fața acestei situații disperate, Andrei dete poruncă lui Stamate să pue caii la trăsură, iar Irina se îngriji a-i pregăti toate cele necesare pentru drum.

Va urma

ȘTIRI LITERARE

Romanul MIZERABILII NOȘTRI, pe care începem a-l publica în Revista *Ovidiu* e un studiu social în cuprinsul căruia va defila înaintea cetitorilor cohorta tuturor acelor tipuri de mizerabili din lumea politicianilor noștri, cari lipsiți de orice simț omenesc și cu o sălbăticie de fiare pustiesc în drunul lor atâtea suflete.

Vor mai defila înaintea cetitorilor defraudatorii banului Statului cărora li se înlesnește adeseori de cei interesați în cauză fuga în Grecia sau America, femeile necinstite, cari au de munnă crima și de totă păcatul, mume cari 'și vând fiicele pentru bani, tipuri cari 'și schimbă religia strămoșească pentru a trece la catolicism, toți acei falși, lași și perverși, cari fură cu mânuși și pe pieptul lor strălucese diferite decorații, sunt prinși și sufletul lor disecat cu scapelul chirurgiei sufletești.

E o încercare îndrăzneată a autorului de a lovi în cei rai și va purifica atmosfera socială de miasmele dudurilor lor rele.

Aceștia sunt Mizerabilii noștri cari abundă în scene de un realism uimitor.

La 27 Iunie Duminică seara va avea loc un festival artistic-literar cu binevoitorul concurs al Corului de sub conducerea Maestrului Baston în beneficiul primei reviste dobrogene *Ovidiu*.

În numărul viitor vom vorbi despre acest festival.

S-au primit la redacția noastră trei lucrări în limba italiană, de distinsul om de literă D-I Benedetto de Luca, profesor la Barlad.

Una din lucrări se ocupă exclusiv cu partul nostru și conține numeroase fotografii bine reușite.

Revista Culturală, de sub conducerea unui comitet în fruntea căruia figurează Distinsul profesor M. Strajan.

Apare în Craiova și conține un material însemnat.

În cursul săptămănei viitoare va apare în Constanța ziarul

„IMPARATUL TRAIAN“

Organ al apărării intereselor naționale, care se va ocupa în special cu rezolvirea problemei grecești la noi în țară.

Abonamentul 12 lei pe an.

NACHE CONSTANTINESCU

La reputata
firmă

„La orașul Bitolia“

Se găsește cele mai bune vinuri indigene și băuturi spirtoase
În grădina se servesc mâncări gustoase și miștii

Fabrica de Cărămidă și Olane, Ville Noui

AVIZ

Avușem la cunoștința Onor. Public. cum că la fabrica de Cărămidă și Olane, ville Noui, se găsește cărămidă No. I și II pentru zidărie, cărămidă expres pentru cornize, economisește lucrul și faramatul cărămidei și olanei, de prima calitate, recomandate și de Laboratorul chimic de București, cu prețurile cele mai convenabile, servește prompt și se angajează de a preda și pe șantier.

Toți amatorii se pot adresa la fabrica la d-l Tănăsescu în orice zi, sau la d-l Gh. Grigore, str. I. Lahovari, No. 64, Constanța.

ATELIER ARTISTIC, K. Nielsen, CONSTANȚA

Strada Carol

Execută în modul cel mai artistic *Lucrări de Fotografie și Pictură*

MARE DEPOZIT DE RAME FOTOGRAFICE

PREȚURILE CELE MAI AVANTAGIOASE

Magazinul Michelsohn Iași, str. Căpușeanu
Palatul Creditului Urban

PIANE ȘI PIANINE

din fabricile cele mai renumite

Vânzare și în rate lunare convenabile

INSTRUMENTE MUSICALE

Atelier special pentru scuturarea pianelor cu cordă și accesoriile lor